

**ZDRAVSTVENI ODGOJ U ODREDNICAMA
RODNOG STRUJANJA (GENDER MAINSTREAMING)
(Nacrt kateheze)**

Namjesto uvoda

0. Zdravstveni odgoj (uveden u hrvatske osnovne i srednje škole 2012.) nužno je promatrati u odrednicama – kako temeljnih čovjekovih i kršćanskih vrednota – tako i u odrednicama dva temeljna glavna strujanja u svijetu, naime **family mainstreaming (obiteljsko glavno strujanje)** i **gender mainstreaming (rodno glavno strujanje)**.¹ Prvi zagovara i promiče klasični brak između muškarca i žene i klasičnu obitelj. Te dvije ustanove su, još uvijek dva prevladavajuća i većinska zajedništva u svim sadašnjim društvima svijeta, uključivo i u svim europskim društvima. *Gender mainstreaming* zagovaran i promican od pojedinaca i skupina, od Ujedinjenih naroda do Europske unije je strujanje koje je potrebno analizirati pažljivo, objektivno i kritički. S jedne strane, to strujanje odnosno tendencija, ide za promjenom tradicionalnih odnosa između muža i žene u različitim smjerovima već u braku i u obitelji, ali i za promjenom odnosa između muškarca i žene u svijetu rada, gospodarstva i politike. Dakako, da se pritom radi o odnosima koje zagovara i promiče i Katolička Crkva, ali istodobno se radi i o promjenama, koje s kršćanskog gledišta nisu uvijek sukladne kršćanskoj antropologiji. S druge strane, to *gender* strujanje promiče dio ljudi, koji idu za promjenom, štoviše, za dokidanjem tradicionalnog vrijednosnog sustava, kao i za dokidanjem postojećih društvenih ustanova, posebno klasičnih ustanova poput braka (između muža i žene) i obitelji, koja nastaje od žene i muškarca, a koje su stare više tisućljeća. Jednom riječju, odbacuje se kršćanska, ali ne samo kršćanska antropologija (slika čovjeka). Tu sliku pojedinci nerijetko proglašavaju srednjovjekovnom, prevladanom i neznanstvenom. Upravo tu drugu vrstu promjena neki autori nazivaju *kulturnom revolucijom*.² Tako se još govori o *rodnoj teoriji*, *rodnoj perspektivi*, *rodnoj jednakosti/ravnopravnosti*, *rodno osviještenoj politici*, *rodnoj ideologiji* itd.³

Sigurno da teza: *po spolu sam determiniran i neslobodan, a po rodu sam samoodređen i slobodan*, nije uvjerenje većine građana u europskim, a isto tako ni u ostalim društvima svijeta. Većina građana u svim društvima svijeta još uvijek se definira i identificira na temelju biološke kategorije (kao muškarac ili žena), a ne na temelju psiho-socijalne kategorije, koja ne uvažava biologiju i prirodu, a koja zagovara samo „spolni-rodni identitet“.

¹ O fenomenu *family mainstreaming* i *gender mainstreaming* kratko je autor (J. Baloban) govorio u svojem predavanju s naslovom *Jesu li brak i obitelj još uvijek vrednote u europskim društvima, usprkos alternativnim strujanjima?* na međunarodnom Kongresu u povodu 40. obljetnice enciklike *Humanae Vitae* u Zadru, 28. do 30. studenoga 2008.

² Vidi Gabriele Kuby, *Die Gender Revolution*, Fe-Medienverlag GmbH, Kißlegg, 2006. Od iste autorice vidi: *Die Gender Revolution – Relativismus in Aktion*, Fe-Medienverlag GmbH, Kißlegg, 2008, 4. Auflage. Isto tako vidi Gabriele Kuby, *Verstaatlichung der Erziehung. Auf dem Weg zum neuen Gender-Menschen*, Fe-Medienverlag GmbH, Kißlegg, 2008, 7. Auflage. Na hrvatskom vidi Gabriele Kuby, *Nova ideologija seksualnosti – Izazovi i opasnosti gender revolucije*, Verbum, Split, 2010.

³ O tim i drugim sličnim pojmovima može se čitati u knjizi Jadranka Rebeka ANIĆ, *Kako razumjeti rod? Povijest rasprave i različita razumijevanja u Crkvi*, Institut društvenih istraživanja Ivo Pilar, Zagreb, 2011., str. 171-182. Ne ulazeći na ovom mjestu u kritički osvrt na cjelokupni tekst Autorice u njezinoj Knjizi, neka ovdje bude samo spomenuto kako ona, među ostalim, primjerice olako i nedovoljno kritički koristi pojmove: fundamentalizam, fundamentalistički, katolički fundamentalisti itd.

1. Dakako, da *gender mainstreaming* otvara i nameće tolika filozofska i teološka, psihološka i sociološka, te pravna pitanja, a ne samo društveno-politička, koja su od krucijalne važnosti za pojedinca, za skupine, za države, ali i za svjetske konfesije. Od pojedinca do svih nabrojanih skupina čovjek se susreće i suočava se s navedenim strujanjem – kako u teoriji tako i u praksi. Primjerice, Komisija *Iustia et Pax* Njemačke biskupske konferencije izdala je Poticajni tekst s naslovom *Ravnopravnost spolova i crkveno djelovanje u svijetu* 2004.⁴ U tom Dokumentu od 68 stranica govori se o pitanju spolova (*Geschlechterfrage*) i o perspektivi spolova (*Geschlechterperspektive*), ali se istodobno govori o *genderu* u organizacijama, te o *gender* u crkvenom djelovanju u svijetu. U svojoj *Primjedbi trećem izdanju Dokumenta* Komisija navodi da se konceptom *gender mainstreaming* nadovezuje na razmatranja, koja mogu korespondirati s kršćanskom slikom čovjeka, u kojoj se ističe različitost spolova (str. 6). Komisija, nadalje, u tom *gender* strujanju prepoznaje nastojanje u pravcu dokidanja zapostavljenosti žena, a u nekim slučajevima i muškaraca. Iz dokumenta Komisije *Iustia et Pax* vidljivo je više stvari. **Prva**, autori govore, prije svega o pitanju jednakosti odnosno ravnopravnosti spolova (muškarca i žene), a ne govore o pitanju roda kao takvog (*Genderfrage*), već govore samo o *gender* i *gender mainstreamingu*. Štoviše, pojam *gender* ne prevode na njemački.⁵ **Druga**, citirajući papu Ivana Pavla II. autori govore o jačoj *socijalnoj nazočnosti žene*, o *procesima humaniziranja* i o *'civilizaciji ljubavi'*.⁶ Tako pravednost spolova s jedne strane, obveza je Crkve u njezinom crkvenom nalogu, a s druge strane, ta pravednost pridonosi prevladavanju ambivalentnosti podjela uloga postojećih spolova (str. 11 i 12). **Treća**, *gender mainstreaming* zastupa da se na svim područjima i na svim razinama uvažava kriterij **ravnopravnosti spolova**, odnosno jednakost između žena i muškaraca. Takav princip omogućava – kako ženama tako i muškarcima – pristup centralnim područjima javnog života od gospodarstva do politike, uključivo i privatnog života. Izjednačavanje/jednakost spolova „nije pitanje dobrohotnosti ili tolerancije. Ono je pravo, koje predstavlja bitni element ljudskog dostojnog života. Povijest razvoja prava odražava se u tome da se pitanja izjednačavanja/jednakosti utemeljuju u ljudskim pravima“ (str. 17.) **Četvrta**, Dokument govori o crkvenim putokazima. Priznaje se da Crkva tijekom svoje povijesti nije uvijek dovoljno zagovarala i promicala ravnopravnost spolova. Ali su u Crkvi živjeli veliki ženski likovi i osobnosti, primjerice Terezija Avilska ili Katarina Sijenska. Zatim spominje se novija povijest Crkve, primjerice enciklika *Pacem in terris* iz 1963., u kojoj se o rastućoj svijesti žena govori kao o *znaku vremena*. O jednakosti žena i muževa govori i *Gaudium et spes*, br. 9 na Drugom vatikanskom koncilu. Osim toga, navode se biskupske sinode pojedinih kontinenata, koje govore o potrebi jednakosti spolova, prevladavanju marginalizacije žena itd. Naposljetku, *gender mainstreaming* se prikazuje kao metoda koja promiče spolnu/rodnu perspektivu u organizacijama s ciljem promicanja jednakosti žena i muževa (str. 26); o podzastupljenosti žena u pojedinim institucijama (str. 28); o promicanju jednakosti žena i muževa u crkvenim udruženjima/organizacijama u svijetu; o *gender* treningu i *gender* kompetencijama. Jednom riječju, autori Dokumenta su uvjerenja da pomoću rodnog strujanja (*gender mainstreaming*) mogu pomoći promicanju

⁴ DEUTSCHE KOMMISSION JUSTITIA ET PAX, Geschlechtergerechtigkeit und weltkirchliches Handeln. Ein Impulspapier der Deutschen Kommission Justitia et Pax, Schriftenreihe Gerechtigkeit und Frieden 104, Bonn, 2004. Isti tekst vidi: http://www.iustitia-et-pax.de/de/shop/img/Heft_104_-_Dritte_Auflage.doc.pdf (posljednje pretraživanje 18. 2. 2013.).

⁵ Prema Dokumentu engleski pojam *gender* za razliku biološkog pojma, označava socijalne i kulturalne aspekte razlike spolova (str. 16).

⁶ Usp. Brief von Papst Johannes Paul II. an die Frauen. 29. Jun 1995, in: Verlautbarungen des Apostolischen Stuhls 122 hrsg. vom Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz: Bonn, 1995. br. 4. Isti tekst vidi: http://www.vatican.va/holy/john_paul_ii/letters/documents/hf_ip-ii_let_29061995_women_ge.html (posljednje pretraživanje 18. 2. 2013.).

ravnopravnosti spolova, odnosno jednakosti između žena i muškaraca na svim razinama ljudskog života i djelovanja.

Za razliku od Dokumenta Komisije *Iustia et Pax* Njemačke BK-e, koja se nije upuštala u razlikovanje između pojmova *sex* i *gender*, kardinal Karl Lehmann, dugogodišnji predsjednik Njemačke BK-e, polazi od toga da je u pojmu *gender* usidrena opozicija između *sexa* kao biološkog spola i *genera* kao kulturološkog spola.⁷ K. Lehmann ističe da se „*gender* koncepcija (rodna koncepcija) protivi prihvaćanju 'prirodnog' određenja spolova i zastupa povijesnu, te društvom i kulturom uvjetovanju konstrukciju socijalnog spola. Dakle, socijalni spol (rod) je rezultat društvenog procesa. *Gender* kategorija (rodna kategorija) razlikovanjem između *sexa* i *genera* odbacuje biološko utemeljenje spolnih karakteristika i uloga spolova, koji se na toj prirodnoj osnovi pojavljuju kao nepromjenjivi i legitimni. Ženskost i muškost posjeduju kulturom uvjetovanu mnogostrukost mogućnosti značenja.“⁸ Nadalje, *gender mainstreaming* nije samo teorijska kategorija, „nego koncept za uspostavu demokracije spolova odnosno pravednosti spolova. Radi se o jednakosti žena kao postignutoj društvenoj normi. Prema tome, na svim razinama i područjima, prije svega u procesima odlučivanja treba se uzeti u obzir perspektiva spolova. Prema tom konceptu za pitanje spolova i politiku žena i za promjene u odnosima spolova nadležni su svi akteri: dakle muževi i žene: oba spola. Pritom se radi o prevladavanju isključenja i diskriminacije žena.“⁹ Zaključno može se s K. Lehmannom reći da se priroda ne može rastvoriti/rastopiti u kulturu. Isto tako biologija ne može nestati u sociologiji. U protivnom sâm čovjek biti će ulovljen u fiktivnim odnosima. Samim time razorit će se identitet. Dvospolnost potječe od stvaranja čovjeka. Od početka čovjek postoji u dvostrukom izdanju: kao muškarac i kao žena (K. Lehmann).

2. Dakako, da će pojedinci, skupine i vjerske zajednice s pojedinim dijelovima/shvaćanjima stvarnosti *gender mainstreaminga* neizbježno doći u sukob. To će biti, primjerice, ako se bude isticao samo socijalni spol (rod), ako se bude zastupalo i nametalo mnogostrukost rodova i ako se sve to bude eventualno unosilo u zakonodavstvo. A roditelji – kako vjernici tako i oni koji nisu vjernici – naći će se na posebnom iskušenju i nebrojenim mukama. Već za hrvatske trenutne i konkretne prilike može se reći: s kojim „pravom i u čije ime se u Hrvatskoj – osobito u državnoj/javnoj školi – zakonski/nasilno nameće *gender mainstreaming*, kada u Hrvatskoj prevladava *family mainstreaming* (u Hrvatskoj se, još uvijek oko 90% djece rađa unutar braka i obitelji)? Nije li došlo vrijeme da građani Hrvatske, članovi raznih civilnih i crkvenih i religijskih udruga odrastu i odlučno utječu na stvaranje mentaliteta i društva, koje poštuje većinu, a da istodobno ne ignoriraju i manjinu, a ne obratno da manjina ne poštuje, a istodobno i ignorira većinu.“¹⁰

3. *Gender* ideologija se probija unutar diktature relativizma, na koju je prigodom otvaranja konklava, upozorio kardinal Jozeph Ratzinger, 18. travnja 2005., riječima: *Stvara se diktatura relativizma, koja ništa ne priznaje kao konačno-valjano i koja kao zadnje mjerilo dopušta samo i vlastito „ja“ i njegove želje.*¹¹ Papa Benedikt XVI. hrabro ustaje protiv diktature relativizma koja je pogodna platforma preko koje se *gender mainstreaming*, odnosno rodna

⁷ Usp. KARL LEHMANN, *Theologie und Genderfrage*, Vortrag bei der Fachtagung „Geschlechtergerechtigkeit in Beruf und Familie für Frauen in verantwortlichen Positionen in der Kirche“ auf Einladung der Unterkommission Frauen in Kirche und Gesellschaft der Pastorkommission der Deutschen Bischofskonferenz in der Kath. Akademie München am 18. März 2005.

⁸ KARL LEHMANN, *Theologie und Genderfrage*, 123.

⁹ Isto, 125.

¹⁰ Josip Baloban, Tvrditi da čovjek mora ostaviti svoja uvjerenja, stavove i opredjeljenja skandalozna je, u: *Večernji list*. Godina 53, II, br. 17.606, str. 28, od 8. siječnja 2013.

¹¹ Joseph RATZINGER, *O relativizmu i vrednotama*, Verbum, Split, 2009., 12.

ideologija uz pomoć državnih aparata uvlači u društvo razarajući mu zdravu jezgru: *Ne želimo da nam država nameće određenu ideju dobra. Problem postaje još jasniji kada pojam dobra osvjetlimo pojmom istine.*¹²

4. Prihvatanje *gender mainstreaminga* kao teorijskog koncepta na svjetskoj razini

Na IV. svjetskom kongresu žena u Pekingu 1995. u zaključnu rezoluciju unijeta je *gender perspektiva* (teorija) kao nova odrednica za ravnopravnost među spolovima. Tu ravnopravnost/jednakost između muškarca i žene na svim područjima života (bračnom, obiteljskom, društvenom, gospodarskom, političkom), potom su kao temeljnu vrednotu prihvatili Ujedinjeni narodi (1995.) i Europska unija (1996.).

Druga i daljnja shvaćanja i tumačenja *gender mainstreaminga* (primjerice, istospolni brakovi...) ne nameću se kao obvezatna od strane EU-e, već svaka zemlja članica samostalno odlučuje o zakonskoj regulativi na tom području.

5. U temeljima *gender mainstreaminga* nalazi se, ustvari, ideologija *Gender perspektive*.¹³

Teorija *gender mainstreaminga* prolazi tri faze: *Prva faza* se odnosi na stvarnost dva pojma za spol u engleskom, naime, *sex* i *gender*. *Sex* se odnosi na biološki spol, a *gender* na muškarca i ženu općenito kao i na muškarca i ženu u njihovoj društvenoj stvarnosti. U svakidašnjem govoru upotrebljavani su *sex* i *gender* kao sinonimi. *Druga faza* nastupa u 70-im godinama 20. stoljeća kada, pod utjecajem radikalnog feminizma, *sex* i *gender* prestaju biti sinonimi i započinju se koristiti odvojeno, štoviše oprečno. Iz toga proizlazi sljedeće: „*Sex* kao biološki spol prema *gender* ideologiji dan je doduše po prirodi, ali je puno važniji *gender*, koji je samo društveno konstruirana spolna uloga, koja nije navezana na biološke smjernice – zadanosti (Vorgaben) i stoga je prema vlastitoj sklonosti promjenljiva“ (Christl R. Vonholdt). Poslije 70-ih godina događa se da zastupnici *gender* ideologije odbacuju pojam spol (*sex*) i namjesto njega upotrebljavaju kao središnji pojam *gender* u smislu da je *gender* društveno konstruirana spolna uloga (čitaj: *rodna uloga*), koja se radikalno odvojila od biološko-tjelesne zadanosti. *Treća faza* ide korak dalje time što polazi od činjenice da je *gender* prema osobnoj sklonosti promjenljiv. Time se dokidaju sve dotada postojeće i zadane prirodne biološke granice i postulira se/ostvaruje se teorija i mogućnost da su moguća ne samo dva *gender* nego i više, štoviše neki *gender*-teoretičari govore o pet i više *gendera* odnosno *rodova*.

Iz cjelokupne takve teorije ne postulira se samo svojevrsna jednakost, nego se istodobno traži nova definicija braka i obitelji, a što posljedično znači da se i homoseksualni brakovi izjednače s klasičnim brakom. Time se postavlja u pitanje, odnosno dokida se klasična komplementarnost između muškarca i žene.

6. *Politička provedba gender ideologije ili određene neuralgične točke te ideologije*. U *gender* ideologiji radi se, prije svega, o otprirođenju/denaturalizaciji spolova, tj. dokida se ono što je po prirodi dano i zadano. Ili, o čovjeku više se neće jasno govoriti kao o muškarcu i ženi. Radi se, zapravo, o apsolutnoj zamjenljivosti žene i muškarca (absolute Austauschbarkeit von Frau und Mann). *Prva* neuralgična točka govori o drukčijem tumačenju pojma jednakosti. Naime, ne radi se više o jednakim šansama i jednakim pravima za muškarce i žene, nego o zamjenljivosti muškarca i žene. Postulira se, naime, takozvana **statistička jednakost**, tj. 50% muškaraca i 50% žena u području rada i u području života. S tim je povezana i *druga* neuralgična točka, koja se odnosi na **materinstvo/majčinstvo žene**. Naime, trudnoću i dojenje može provoditi samo žena. Ako ona želi biti ravnopravna muškarcu

¹² Isto, 23.

¹³ Sljedeće misli preuzete su od Christl Ruth Vonholdt, Fachärztin für Kinder- und Jugendmedizin, Leiterin des Deutschen Instituts für Jugend und Gesellschaft, Pf. 1220, D-64382 Reichelsheim, Email: institute@dijg.de. Naslov članka je *Gender Mainstreaming und die Gender Ideologie*, in: Webseite: www.dijg.de.

u statističkoj jednakosti, onda se time promiče pobačaj, jer će žena biti motivirana ili prisiljena odricati se majčinstva. A što je s pravom djeteta! Ima li ono temeljno ljudsko pravo na majku i oca, koje poznaje! Zatim da bude određeno vrijeme s majkom i ocem: od dolaska na svijet, pa nadalje...! **Treća** neuralgična točka govori o tome da se, gdje je to god moguće, dokidaju razlike između muškaraca i žena. Pritom se specifično ženske i specifično muške nadarenosti žigosaju kao spolni stereotipi. Posljedica toga je razaranje identiteta žene i muškarca odnosno ženskoga i muškoga. **Četvrta** neuralgična točka došla je posebno do izražaja 2007. u jednom nacrtu izmjene njemačkog zakona o transseksualnosti u njemačkom Bundestagu. Prijedlog je glasio: „Za pravno određivanje spola čovjeka ne smiju više biti odlučujuća vanjska spolna obilježja, nego samo subjektivni osjećaj pojedinca.“

Komentar neuralgičnih točaka: Za Crkvu samo po sebi nije sporna jednakost spolova i ravnopravnost žene i muškaraca, koliko je to maksimalno moguće na prirodnoj, bračnoj, obiteljskoj, društvenoj, kulturalnoj i političkoj razini. Problem za povijesnu Kristovu Crkvu nastaje: a) kada se ženi radi njezinog radnog mjesta ili pozicije i uloge u društvu poriče biološka zadanost trudnoće, dojenje djeteta, nerazdvojni život s malim djetetom;¹⁴ b) kada se žena odreće svoga spola dobivenog rođenjem i prijelazom u drugi spol ili rod. Kada se muškarac odriče svoga spola dobivenog rođenjem i prijelazom u drugi spol ili rod; c) kada zakonodavac dopušta doniranje sperme nepoznatog muškarca (koji je pod šifrom) i dijete godinama (desetljećima) ne zna tko mu je biološki otac. Time je povrijeđeno temeljno ljudsko pravo djeteta; d) kod sklapanja homoseksualnih brakova iz tri razloga: 1. sklapanje se protivi kršćanskoj antropologiji po kojoj brak sklapaju žena i muškarac; 2. ti brakovi ne mogu posvajati djecu, jer djetetu se već unaprijed namjerno uskraćuje biološki otac ili biološka majka; 3. dijete ima temeljno ljudsko pravo živjeti sa svojim roditeljima da bi sretno odraslo, osim ako se nije nešto neželjeno dogodilo, a što nisu mogli predvidjeti ili spriječiti njegovi biološki roditelji; 4. svako skrivanje i bezrazložno udaljšavanje djeteta od oca ili majke stavlja u pitanje pravo djeteta.

7. Rodna ideologija svojim nastojanjem da se homoseksualni parovi smiju zvati brakovima i zakonski se izjednačiti s klasičnim prirodnim brakom (žena i muškarac), te usvajati djecu izravno dokida obiteljske i kršćanske vrednote relativizirajući i odbacujući samu obitelj i brak koji je: *društvena ustanova odnosno trajna zajednica između muškarca i žene, društveno i religiozno ratificirana. Uključuje bio-reproduktivne, bio-seksualne, bio-socijalne i socio-ekonomske veze muža i žene.* Nadalje, izravno dovode u pitanje spoznaju prema kojoj su djeci za normalno i zdravo odrastanje potrebni otac i majka, a ne roditelj 1 i 2, na što upozoravaju i toliki današnji psiholozi.

8. Christl R. Vonholdt ističe: „Ciljevi *gender* perspektive i *gender mainstreaminga* znače: nejasnoću spola, rastakanje braka i obitelji, stvaranje novog 'slobodnog' čovjeka, koji je na

¹⁴ Djevojka odnosno mladić, ili žena odnosno muškarac, imaju pravo za određeno vrijeme dragovoljno se odreći braka i obitelji i djece. U nekim slučajevima imaju pravo doživotnog odricanja u odnosu na tri spomenute vrednote (brak, obitelj i djeca)... Ali nijedna institucija i tvrtka, korporacija nema moralno-etičko pravo od muškarca, a posebno od žene, u svezi radnog odnosa tražiti da se odreće braka, trudnoće, majčinstva odnosno materinstva. Ako to neka organizacija ili tvrtka na svijetu traži, onda ta organizacija i tvrtka ne poštuje temeljna ljudska prava dotične osobe. Ako se to traži izričito, bilo privremeno bilo trajnije i skriveno, onda ta tvrtka je *contra naturam* (kršćanskog poimanja čovjeka) i *contra human rights* (na civilnom području). Više nije u pitanju samo *family mainstreaming*, nego i *civilisation mainstreaming*.

Zahtijevati, nadalje, od žena, posebno od udanih majki da i nedjeljom zbog rada budu odvojene od svoje obitelji je nehumno i protiv ljudskog prava osobe, obitelji i djece. Stoga, društvo i civilizacija, koja na prvo mjesto stavlja profit, kapital i materijalne vrednote, namjesto čovjeka kao osobu i duhovne vrednote, potkapa na dulji rok vlastitu budućnost. Nije, naime, čovjek radi subote i rada, već su subota i rad radi čovjeka. To je univerzalno, nadnacionalno, nadkonfesionalno i općesvjetsko načelo.

sebe usredotočen mimo svih kategorija spola, čovjeka koji svoj rod i svoj identitet uvijek iznova pronalazi/definira.¹⁵ Ista autorica zaključuje da se gender ideologija neće moći probiti, ako bude dovoljno muškaraca i žena, koji budu pošteno potvrdili svoj bitak žene i bitak muškarca, te koji budu spremni pouzdano upustiti se u pustolovinu međusobne nadopune. Prema Europskom istraživanju vrednota – 2008. u Hrvatskoj za 81% ispitanika brak (između muškarca i žene) nije zastarjela ustanova; 79,3% ispitanika je uvjerenja da za sretno odrastanje djeteta treba otac i majka; 6,7% ispitanika smatra da bi homoseksualni parovi trebali moći posvojiti djecu.¹⁶

9. Nijedan muškarac nije žena, kao i obratno, nijedna žena nije muškarac. Različitost ne znači i negativnost. Žena i muškarac se nadopunjuju i zajedno tvore potpuno ljudsko biće u muškoj i ženskoj vlastitosti. Nijedan od njih nije „pola čovjeka“. Budući da su „muškarac i žena uvijek jednakovrijedne osobe i svaki u sebi nosi vlastitu vrednotu smisla, moguće je da postoji djevičanstvo i beženstvo, konačno i najzad samo jedan brak (Einehe).“¹⁷

10. Kršćanska antropologija polazi od čovjeka kao slike Božje (Post 1, 26-27), a temelj na kojem se kršćanska kultura razvila jest *Dekalog*, koji se danas želi prikazati prevladanom religijskom i ljudskom temeljnom normom. Ako i kada se zanemari i u određenoj mjeri relativizira *Dekalog*, tada se gubi sloboda jer čovjek sebe čini Bogom, ismijava Boga i kršćanske vrednote, nedjelju se ciljano podređuje zabavi i trgovini, a rastakanje braka smatra se normalnim i gotovo poželjnim, te naposljetku, muškarca i ženu reducira se na ono što oni u biti u svojoj prirodi/naravi nisu. Sve se to radi u ime tobožnje slobode, tolerancije i antidiskriminacije. Nije li to upitna sloboda i tolerancija u kojoj manjina ne poštuje većinu? Nije li upitno, odnosno koliko je to uopće znanstveno kada se i samoj prirodi/naravi odriče znanstvenost!

Namjesto zaključka

*Smisao ljudske spolnosti je ljubav i rađanje potomstva, a njezina je pogonska snaga užitak. No, ako užitak postane cilj spolnosti, ljubav i rađanje potomstva propadaju. Društvo koje prestane štovati Boga kao Stvoritelja, štuje još ljudsku stvaralačku snagu i pretvara je u lažnog boga, a idoli ne ljube čovjeka, nego ga razaraju.*¹⁸

*Da bi se moglo (za)voljeti samog sebe, potrebno je najprije prihvatiti se kao Božji dar. Preko roditelja pozvan čovjek je došao na ovaj svijet ili kao dječak ili kao djevojčica. I kao takav bio je dobrodošao ili manje dobrodošao. Njegova je dobrodošlost uvelike ovisila o tome je li bio u obitelji prvo dijete ili treće, peto, dakle ovisila je o već rođenoj braći ili sestrama. Zatim je ovisila o kulturnom mentalitetu pojedine sredine u kojoj jedan spol može imati prvenstvo pred drugim spolom. U određenoj životnoj dobi pojedinac spoznaje da može biti samo jedno: dječak ili djevojčica. Kasnije spoznaje da njegova osoba ima svoju posebnost ili zakonitost i u odnosu na tijelo i u odnosu na dušu. Prepoznaje se ili kao muško ili kao žensko. Zato je prvi korak koji vodi prema uspješnom prihvaćanju sebe kao Božjeg dara da se čovjek prihvati kao djevojka, kao mladić, kao žena, kao muškarac. Tako čovjek prihvaća ono što po prirodi jest, što mu je Bog od početka namijenio da bude.*¹⁹

¹⁵ Christl Ruth Vonholdt, *Gender Mainstreaming und Gender Ideologie*, 5.

¹⁶ Usp. Europsko istraživanje vrednota – EVS – 2008. Podatci za Republiku Hrvatsku. Djelomično izvješće, u: *Bogoslovska smotra* 80 (2010.) 2, 460-462.

¹⁷ KARL LEHMANN, *Theologie und Genderfrage*, 133.

¹⁸ Gabriele KUBY, *Nova ideologija seksualnosti – Izazovi i opasnosti „gender“ revolucije*, 114.

¹⁹ Josip BALOBAN, *Čovjek kao voljeno biće*, KS, Zagreb, 1987., 14.

Kratki osvrt na Kurikulum zdravstvenog odgoja MZOS RH-e od 28. rujna 2012.²⁰

0. Kurikulum zdravstvenog odgoja MZOS RH-e (odsada Kurikulum) sadrži 40 stranica, a sastoji se od Uvoda; Sugestija za učitelje, nastavnike i stručne suradnike; Prikaza modula/razreda/broja sati u okviru sata razrednika; Prikaza planiranih nastavnih sadržaja i očekivanih ishoda; Preporučene literature.

1. Iz Uvoda izdvojimo dvije stvari: *Prva*, u Sugestiji za učitelje, nastavnike i stručne suradnike, među ostalim se navodi: „prije primjene programa upoznajte roditelje o aktivnostima koje planirate provesti i zatražite njihovu podršku“ (str. 5). *Druga*, Agencija za odgoj i obrazovanje organizirat će „stručna usavršavanja učitelja, nastavnika i stručnih suradnika o sadržajima i temama zdravstvenog odgoja“ (str. 6).

2. Program Kurikuluma obuhvaća četiri modula: 1. Živjeti zdravo; 2. Prevencija ovisnosti; 3. Prevencija nasilničkog ponašanja; 4. **Spolno/rodna ravnopravnost i odgovorno spolno ponašanje**. Primjerice, cilj 4. modula je davanje i usvajanje. S jedne strane, dati učenicima znanstveno utemeljene *informacije*, ali i uvide u različita promišljanja te raznorodne *vrijednosne perspektive*. S druge strane, omogućiti učenicima *usvajanje vještina* potrebnih za donošenje odluka za očuvanja vlastitog fizičkog i mentalnog zdravlja. Kurikulum predviđa uvođenje Zdravstvenog odgoja u III. razredu osnovne škole i zadnji puta govori o njemu u III. razredu srednje škole, dakle tijekom devet godina.

3. Već u IV. razredu osnovne škole učenici se upoznavaju, ili pak konfrontiraju s razlikom između spola i roda; sa spolnim/rodnim stereotipima i sa spolnim/rodnim ulogama u obitelji, u društvu i razredu (To su djeca od 10 do 11 godina).

U V. razredu (pubertet) govori se o genitalnim organima muškarca i žene, te o masturbaciji, uključivo i o pogrešnosti raširenih vjerovanja o njezinoj štetnosti.

U VI. razredu na programu su dvije teme, naime emocije u vršnjačkim odnosima i uloga medija u vršnjačkim odnosima.

U VII. razredu, uz ostalo, govori se o seksualnim manjinama i o stigmatizaciji i diskriminaciji.

U VIII. razredu unutar tri sata, koja su najbremenitija različitim temama, govori se, zapravo, o odgovornom spolnom ponašanju i rizicima (pre)ranih seksualnih odnosa. Navedimo samo neke: odgađanje seksualnih odnosa, apstinencija, začecje, rođenje, menstrualni ciklus, načini kontracepcije, spolno prenosive bolesti, isticanje zaštitnih sredstava kod odnosa itd.

U I. razredu srednje škole prvi put se govori o vještinama za odgovorno seksualno ponašanje. No govori se o uporabi zaštite o prevladavanju spolnih/rodnih stereotipa itd.

U II. razrednu srednje škole govori se drugi put o seksualnim vještinama i o različitim vrstama zaštite itd.

U III. razredu srednje škole govori se o braku, roditeljstvu, obitelji i odgovornom roditeljstvu, o prekidu trudnoće. Ali se govori i o stigmatizaciji i diskriminaciji seksualnih manjina, ljudskoj homoseksualnosti, o transseksualnosti i transrodnosti. U tom razredu svemu tome je posvećeno 5 sati.

Na kraju Kurikuluma donijeta je preporučena literatura za svaki, pa tako i za 4. modul.

²⁰ Kurikulum zdravstvenog odgoja MZOS RH-e, u: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec3428> (Posljednje pretraživanje 19. veljače 2013.).

Određene kritičke primjedbe na 4. modul Kurikuluma zdravstvenog odgoja

1. Govori se o spolno/rodnoj ravnopravnosti, ali samo o spolnom ponašanju. Iz kojih razloga ta nedosljednost?
2. Među stručnim suradnicima spominju se pedagozi, psiholozi i socijalni pedagozi, a ne izričito i **vjeroučitelji**.
3. U pristupu pojedinim temama spominju se tri pristupa ovim redosljedom: znanstveni, religijski, te feministički i aktivistički. Iz konteksta se vidi da znanstveni ne uvažava puno religijski, jer ne bi se govorilo o stereotipima, prevladanim mišljenjima, o pogrešnosti raširenih vjerovanja itd.
4. Tim 4. modulom svi roditelji, a osobito roditelji vjernici, s pravom se moraju pribojavati svojevrsnog spolnog/rodnog (pre)odgoja svoje vlastite djece. Sve to može biti početak stvaranja „homo duplexa“ u osobnom, pa i svjetonazorskom smislu.
5. Temeljne čovjekove vrednote, osobito kršćanskog korijena i podrijetla, nisu dovoljno nazočne u 4. modulu.
6. Stječe se dojam da se fizičko, pa i u samom moralnom odgoju, odvaja od moralno-etičke dimenzije. Smije li javna/državna škola biti posve moralno-etički neutralna, štoviše, smije li biti moralno-etički jednostrana i to sve pozivajući se na znanost, ravnopravnost, jednakost i totalnu slobodu...?
7. Tim 4. modulom se svjesno, premda ne uvijek jasno artikulirano, radikalno napušta ili odbacuje kršćanska slika čovjeka. Uvođenjem rodne ideologije i izjednačavanjem istospolnih zajednica s klasičnim bračnim zajednicama muškarca i žene započinje stvaranje čovjeka na sliku čovjeka bez granica u budućnosti, a što moralno-etički nije svejedno, štoviše je upitno.
8. Program 4. modula izradili su stručnjaci samo jedne znanstvene orijentacije i samo jednog svjetonazorskog uvjerenja, a ne oni koji imaju drugu antropološku sliku čovjeka. Ti stručnjaci ne predstavljaju cijeli hrvatski narod i hrvatske građane i ne cjelokupno biračko tijelo Hrvatske.
9. Program 4. modula je, velikim dijelom, u suprotnosti s vrijednosnim sustavom većine današnjih hrvatskih roditelja, koji imaju djecu u osnovnim i srednjim školama Hrvatske.
10. Stječe se dojam kao da sastavljači Kurikuluma toleriraju *family mainstreaming*, a programski i indirektno zagovaraju i promiču *gender mainstreaming*. Za takvo nešto nisu dobili ni oni niti hrvatska vlada legitimitet od svojih birača.
11. Budući da je 4. modul u tolikim svojim dijelovima na granici ustavnosti ili čak protuustavan, roditelji koji po svojoj savjesti i svojem uvjerenju vide da je 4. modul inkompatibilan s njihovom roditeljskom odgojnom koncepcijom, imaju pravo tražiti izuzeće svoje djece od trenutnog modela spolnog odgoja u hrvatskim školama. MZOS RH-e, odnosno Vlada RH-e, ima dužnost svim tim roditeljima odnosno njihovoj djeci u *osnovnoj i srednjoj školi* ponuditi primjereniji program spolnog odgoja. I to bez patetike, bez bojazni pred europskim, svjetskim ili drugim skrivenim moćnicima, koji ne poštuju prirodno, vjerničko, osobno i nacionalno...
12. Nije dobro da se štiteći manjinu zanemaruje, ignorira ili čak ugrožava većinu u vlastitom narodu i u vlastitoj državi. Takvo što ne vodi u dobrom smjeru! Naprotiv?

Priredili: Josip Baloban i Danijel Crnić